

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی، گروه جامعه‌شناسی

پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: جمعیت‌شناسی

عنوان:

بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی مؤثر بر باروری آموزگاران منطقه ۱۸ شهر تهران در

سال ۱۳۹۱

استاد راهنما:

دکتر محمد ثقفی

استاد مشاور:

دکتر زهرا قاسمی

پژوهشگر:

زهرا تبریزی

تابستان ۱۳۹۲

معاونت پژوهش و فناوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر افعال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعمالی فرهنگ و تمدن بشری، ماد انجمن و اعضاء هیات علمی و احد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی به نظر قرار داده و از آن تحفظ نمیکنیم:

- ۱- اصل برنت: التزام به برنت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلائند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و ارائه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به مینات از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور و کلیه مراحل پژوهش.

تقدیر و شکر.....

جناب آقای دکتر محمد تقفی و سرکار خانم دکتر زهرا قاسمی اساتید را ہنما و مشاورم:
شماره شنایی، بخش تاریکی جان، مستید و ظلمت اندیشه را نور می، بخشید. چگونه سپاس گویم مہربانی و
لطفان را کہ سرشار از عشق و یقین است. چگونه سپاس گویم تاثیر علم آموزیتان را کہ چراغ
روشن ہدایت را بر کلبہ می محقر و جودم فروزان ساخته است. آری در مقابل این ہمہ عظمت و
سکوتان مرانه توان سپاس است و نہ کلام و صف.

تعه‌دنامه اصالت پايان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب زهرا تبریزی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپيوسته به شماره دانشجویی ۹۰۰۸۲۸۶۰۲ در رشته علوم اجتماعی - جمعیت شناسی که در تاریخ ۱۳۹۲/۶/۳۱ از پايان نامه خود تحت عنوان: " بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی مؤثر بر باروری آموزگاران منطقه ۱۸ شهر تهران در سال ۱۳۹۱" با کسب نمره ۱۸ و با درجه عالی دفاع نموده ام، بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پايان نامه، حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پايان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست، ذکر و درج کرده ام.

۲- این پايان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پايان نامه را داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد، مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: زهرا تبریزی

تاریخ و امضاء

۹۲/۷/۲۳

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۲/۶/۳۱

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم زهرا تبریزی از پایان نامه خود دفاع نموده

و با نمره ۱۸ به حروف هجده و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
۱	فصل اول کلیات
۲	مقدمه
۴	۱-۱- بیان مسأله
۵	۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن
۶	۱-۳- هدفهای تحقیق
۶	۱-۳-۱- هدف کلی:
۶	۱-۳-۲- اهداف جزئی:
۶	۱-۴- سؤالات تحقیق
۷	۱-۵- قلمرو تحقیق
۷	۱-۵-۱- حدود موضوعی
۷	۱-۵-۲- حدود زمانی
۷	۱-۵-۳- حدود مکانی
۷	۱-۵-۴- حدود مفعولی
۸	۱-۶- تعریف مفاهیم و اصطلاحات
۱۱	فصل دوم مطالعات نظری تحقیق

- ۱۲-۲-۱- تحقیقات انجام شده قبلی..... ۱۲
- ۱۲-۲-۱-۱- تحقیقات داخلی..... ۱۲
- ۱۴-۲-۱-۲- تحقیقات خارجی..... ۱۴
- ۱۴-۲-۲- مبانی نظری..... ۱۴
- ۱۵-۲-۲-۱- تئوری‌های اقتصادی باروری..... ۱۵
- ۱۵-۲-۲-۲- تئوری لیبن اشتاین..... ۱۵
- ۱۶-۲-۲-۱- منفعت‌ها..... ۱۶
- ۱۶-۲-۲-۲- هزینه‌ها..... ۱۶
- ۱۶-۲-۲-۳- تئوری بکر..... ۱۶
- ۱۸-۲-۲-۵- تئوری‌های اقتصادی - اجتماعی باروری..... ۱۸
- ۱۸-۲-۲-۵-۱- تئوری ایسترلین..... ۱۸
- ۱۸-۲-۲-۵-۲- تقاضا برای فرزند..... ۱۸
- ۱۸-۲-۲-۵-۳- ظرفیت تولید فرزند..... ۱۸
- ۱۹-۲-۲-۵-۴- موانع کنترل جمعیت و تنظیم خانواده..... ۱۹
- ۱۹-۲-۲-۶- نظریه پیرامون - مرکز..... ۱۹
- ۲۰-۲-۲-۷- تئوری‌های اجتماعی - فرهنگی باروری..... ۲۰
- ۲۰-۲-۲-۷-۱- تئوری ارتقای اجتماعی..... ۲۰
- ۲۰-۲-۲-۷-۲- تئوری تغییر و پاسخ..... ۲۰

- ۲۱-۲-۷-۳-تئوری اشاعه و عقب‌افتادگی فرهنگی ۲۱
- ۲۱-۲-۷-۴- تئوری نوگرایی ۲۱
- ۲۲-۲-۷-۵-مدل جامعه‌شناختی باروری ۲۲
- ۲۳-۲-۷-۶-مدل متغیرهای بینابین ۲۳
- ۲۳-۳-تحولات جمعیت ایران ۲۳
- ۲۶-۲-۳-۱- بررسی تعداد موالید در ایران ۲۶
- ۲۷-۲-۳-۲- تعداد موالید در ایران در فاصله سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۳ ۲۷
- ۲۸-۲-۴-مراحل انتقال جمعیتی ۲۸
- ۲۸-۲-۴-۱-تئوری انتقال جمعیتی ۲۸
- ۲۹-۲-۴-۱-محدودیت های الگوی انتقال جمعیت شناسی ۲۹
- ۳۰-۲-۵- باروری ۳۰
- ۳۰-۲-۵-۱-عوامل مؤثر بر باروری در ایران ۳۰
- ۳۱-۲-۵-۲-کاهش میزان مرگ و میر اطفال ۳۱
- ۳۱-۲-۵-۳- افزایش هزینه نسبی فرزندان ۳۱
- ۳۱-۲-۵-۴- افزایش میزان باسوادی و شهرنشینی ۳۱
- ۳۲-۲-۵-۵-آگاهی عمومی درباره مشکلات جمعیتی ۳۲
- ۳۲-۲-۵-۶- برنامه‌های تنظیم خانواده ۳۲
- ۳۳-۲-۵-۷- بعضی از پیامدهای رشد بی‌رویه جمعیت ۳۳

- ۳۵.....۲-۶- تقسیم بندی های عوامل مؤثر بر باروری.....
- ۳۵.....۲-۶-۱- تقسیم بندی K.A.P.....
- ۳۵.....۲-۶-۲- تقسیم بندی عوامل باروری به غیرارادی و ارادی.....
- ۳۶.....۲-۶-۳- دسته بندی عوامل باروری به عوامل بینابین و عوامل اجتماعی- اقتصادی.....
- ۳۶.....۲-۶-۴- دسته بندی عوامل باروری به عوامل بیولوژیکی و عوامل اجتماعی- اقتصادی.....
- ۳۷.....۲-۶-۴-۱- دسته بندی کینگزلی دیویس.....
- ۳۸.....۲-۶-۵- عوامل اجتماعی.....
- ۳۸.....۲-۶-۵-۱- آموزش.....
- ۳۹.....۲-۶-۵-۲- محل سکونت.....
- ۴۱.....۲-۶-۵-۳- تحرک اجتماعی.....
- ۴۳.....۲-۶-۵-۴- موقعیت زن در خانواده.....
- ۴۳.....۲-۶-۵-۵- نظام خانواده.....
- ۴۴.....۲-۶-۵-۶- اشکال قالب مربوط به بعد خانوار.....
- ۴۴.....۲-۶-۵-۷- تفاهم زن و شوهر.....
- ۴۵.....۲-۶-۶- نوگرایی.....
- ۴۶.....۲-۶-۶-۱- عوامل فرهنگی.....
- ۴۷.....۲-۶-۶-۲- ترجیح جنسی.....
- ۴۸.....۲-۶-۶-۳- باورهای مذهبی.....

- ۴۹..... ۲-۶-۴- دوره شیر دادن مادر به کودک
- ۴۹..... ۲-۶-۷- عوامل اقتصادی مؤثر بر باروری
- ۵۰..... ۲-۶-۷-۱- درآمد
- ۵۱..... ۲-۶-۷-۲- اشتغال زنان
- ۵۲..... ۲-۶-۷-۳- هزینه فرزندان
- ۵۳..... ۲-۶-۷-۴- تأمین اجتماعی
- ۵۴..... ۲-۶-۸- عوامل جمعیتی
- ۵۴..... ۲-۶-۸-۱- سن ازدواج
- ۵۴..... ۲-۶-۸-۲- طول سالهای زناشویی (طول مدت ازدواج)
- ۵۵..... ۲-۶-۸-۳- مرگ و میرکودکان
- ۵۶..... ۲-۶-۸-۳- ساخت سنی و ترکیب جنسی جمعیت
- ۵۷..... ۲-۸-۸- مدل تحقیق
- ۵۸..... **فصل سوم روش تحقیق**
- ۵۹..... ۳-۱- روش تحقیق
- ۵۹..... ۳-۱-۱- روش توصیفی
- ۶۰..... ۳-۲- جامعه آماری
- ۶۱..... ۳-۳- نمونه و روش نمونه‌گیری
- ۶۱..... ۳-۴- حجم نمونه

- ۳-۵- ابزار گردآوری داده‌ها ۶۱
- ۳-۶- روایی / اعتبار (Validity) ۶۲
- ۳-۶-۱- روایی سازه (Construct val.) ۶۲
- ۳-۷- روش تحلیل داده‌ها ۶۳
- ۳-۸- تعاریف نظری و عملیاتی ۶۳
- ۳-۸-۱- اشتغال زنان ۶۳
- ۳-۸-۲- باروری ۶۳
- ۳-۸-۳- تحصیلات ۶۳
- ۳-۸-۴- حقوق ماهیانه ۶۴
- ۳-۸-۵- سن ۶۴
- ۳-۸-۶- وضعیت تأهل ۶۴
- ۳-۸-۷- فاصله بین موالید ۶۴
- ۳-۸-۸- سن زن در هنگام اولین ازدواج ۶۴
- ۳-۸-۹- بعد خانواده والدین ۶۵
- ۳-۸-۱۰- تنظیم خانواده ۶۵
- ۳-۹- فرضیه‌های تحقیق ۶۶
- فصل چهارم تجزیه و تحلیل اطلاعات ۶۸
- ۴-۱- آمار توصیفی Error! Bookmark not defined.

۹۷.....	فصل پنجم بحث و نتیجه گیری
۹۸.....	۵-۱-بحث و نتیجه گیری
۹۸.....	۵-۲-یافته ها
۱۰۱.....	۵-۳-پیشنهادات بر اساس یافته های تحقیق
۱۰۲.....	۵-۳-۱-پیشنهادات به سایر پژوهشگران
۱۰۲.....	۵-۴-محدودیت های تحقیق
۱۰۶.....	منابع فارسی
۱۰۹.....	منابع انگلیسی

فهرست جداول

جدول ۲-۱: برآورد جمعیت ایران از سالهای ۱۲۷۹ تا ۱۳۳۵ ۲۵

جدول ۲-۲: توزیع فراوانی موالید در ایران از سال ۱۳۷۹-۱۳۸۳ بر حسب جنس و درصد تغییرات..... ۲۷

جدول ۴-۱: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب سن **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب سن **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب سن زن هنگام ازدواج **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۴: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب سن شوهر هنگام ازدواج **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۵: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب و وضعیت زناشویی **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۶ : توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تعداد فرزند **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۷: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب جنسیت فرزند... **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۸: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تفکیک فرزند . **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۹: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تعداد سقط جنین **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۰: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تعداد فرزندان مادر **Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۱: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تعداد فرزندان مادرشوهر **Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۲: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب طریقه آشنایی با وسائل پیشگیری **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۳: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب نوع وسیله پیشگیری **Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۴: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب میزان شناخت از پیشگیری **Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۵: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب هزینه خانواده ... **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۶: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب نوع مسکن **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۷: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب نوع اتومبیل **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۸: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب مساحت مسکن **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۹: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب وسائل رفاهی ... **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۰: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب نوع سفر ... **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۱: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تعداد اتومبیل در خانواده **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۲: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب شغل زن ... **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۳: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب شغل همسر **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۴: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تحصیلات زن .. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۵: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تحصیلات همسر **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۶: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب اثر در افزایش حقوق **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۷: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تشویق دوستان و خانواده **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۸: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب تشویق مسئولان دولتی **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۹: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب زمان ورود به تهران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۰: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب مکان ورود به تهران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۱: رابطه سن و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۲: رابطه هزینه خانواده ها و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۳: رابطه سن زن هنگام ازدواج و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۴: رابطه تحصیلات زن و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۵: رابطه تحصیلات همسر و باروری آموزگاران... **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۶: رابطه شغل همسر و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۷: رابطه شغل زن و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۸: رابطه ترجیح جنسی و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۹: رابطه ثروت خانواده و باروری آموزگاران **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۴۰: رابطه تشویق های دولتی و باروری آموزگاران... **Error! Bookmark not defined.**

چکیده

هدف پژوهش حاضر « بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی مؤثر بر باروری آموزگاران منطقه ۱۸ شهر تهران در سال ۱۳۹۱» در جامعه آماری آموزگاران منطقه ۱۸ شهر تهران بوده است. حجم نمونه وسیله فرمول کوکران، تعداد ۳۰۰ نفر از آموزگاران در آموزش و پرورش منطقه ۱۸ (۲۷۸۰ نفر) می‌باشد که به صورت پراکنده و اتفاقی به مدارس این منطقه مراجعه و در هر مدرسه از آموزگاران در حوزه آموزشی و دفتری برحسب تصادف اطلاعاتی گردآوری شده است. روش تحقیق توصیفی و پیمایشی بوده است. ابزار تحقیق پرسشنامه‌ای است که توسط محقق طرح شده و پس از تأیید اساتید، سؤالاتی در خصوص ویژگی‌های جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی، زنان در باره باروری پرسیده شده است. به منظور تحلیل داده‌ها از آزمون کای اسکویر برای سنجش متغیرهای این تحقیق و نیز از آزمون ضرایب همبستگی، تعیین شدت رابطه سامرز استفاده شده است. با توجه به فرضیه‌های تحقیق نتایج چنین بدست آمده است.

در بررسی فرضیه‌های تحقیق دریافت شد که با توجه به $P < 0/01$ بین متغیرهای سن، تحصیلات همسر، سن مناسب برای ازدواج، شغل همسر، ترجیح جنسی رابطه معنادار و مثبت و مستقیم به دست آمد. بین متغیرهای تحصیلات زن، نوع شغل، هزینه خانوار و تشویق‌های دولتی و باروری رابطه منفی و معکوس بدست آمد.

کلید واژه‌ها: باروری، آموزگاران، عوامل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

جمعیت ایران در چند دهه گذشته تحولات زیادی را تجربه کرده است. پیش از سال ۱۳۲۰ رشد جمعیت کشور بسیار کند و ناچیز بود که علت اصلی آن مرگ و میر زیاد اطفال و همچنین میزان مرگ و میر عمومی ناشی از نابسامانی اوضاع اقتصادی اجتماعی کشور بوده است. در فاصله سال های ۳۵-۱۳۲۰ جمعیت کشور از رشد متوسطی برخوردار بوده اما در دهه ۴۵-۱۳۳۵ نرخ رشد جمعیت کشور افزایش یافت. دوره ۵۵-۱۳۴۵ همراه با شروع یک سری اقداماتی بود که پایه گذار موضوع تنظیم خانواده در ایران شد، اگر چه تا سال های ۱۳۵۰ موفقیت چندانی در امر کنترل موالید به دست نیامد ولی در فاصله سال های ۵۵-۱۳۵۰ با توجه به آمار های به دست آمده نشانه های هر چند جزئی از کاهش زاد و ولد و باروری در بسیاری از شهرستان ها و مناطق کشور خودنمایی نمود (میرزایی، ۱۳۷۲: ۵).

برآوردهای انجام شده از روند تحولات باروری حاکی از این است که میزان باروری کل از ۷/۷ فرزند برای هر زن در سال ۱۳۴۵ به ۶/۳ فرزند در سال ۱۳۵۵ کاهش یافته است (آقاجانیان و مهریار، ۱۳۸۷: ۱۱). پس از این کاهش اولیه، موقتاً وقفه ای در گذار جمعیتی ایران پدید می آید و تحولات سیاسی و اجتماعی بین سال های ۶۰-۱۳۵۹ باعث توقف برنامه تنظیم خانواده گردید و دولت جدید در سال های نخستین فاقد سیاست رسمی در زمینه جمعیت بود که این امر همراه با وقوع جنگ ایران و عراق زمینه های اجتماعی و سیاسی لازم برای پشتیبانی از افزایش باروری را ایجاد نمود. نتیجه شرایط فوق، افزایش سطح باروری در سال های نخستین پس از انقلاب بود.

مطالعات اخیر نشان می دهد که میزان باروری کل در سال های نخستین انقلاب اسلامی افزایش یافت و به حدود ۷ فرزند در سال های ۶۰-۱۳۵۹ رسید. سیاست ها و برنامه های توسعه در آن زمان متمرکز بر پی گیری و تحقق شعارهای اجتماعی دوران انقلاب مبنی بر کاهش فاصله بین فقیر و غنی، گسترش امکانات و خدمات آموزش و بهداشتی در روستاها و مناطق محروم، ایجاد مدارس و ترغیب دسترسی یکسان دختر و پسر به خدمات آموزشی بود. با این حال عدم ضرورت اعمال برنامه های تنظیم خانواده، اندیشه مسلط دولت و سیاستمداران بود. شرایط فوق تأثیری دو جانبه بر رشد جمعیت و